

Alemanya va bé. Però fins quan?

Aquesta vegada no ha estat Alemanya qui ha fet sonar les alarmes de la consciència democràtica europea. Mentre que a França se situava com a força més votada, en les eleccions al Parlament Europeu del 25 de maig, el Front National, una formació bàsicament xenòfoba i que qüestiona aspectes clau de la Unió Europea, mentre que a Gran Bretanya guanyava l'UKIP, que reclama obertament l'eixida de la Unió Europea i un *stop* a la immigració, a Alemanya han guanyat còmodament els demòcrata-cristians i els socialdemòcrates, socis de coalició.

Ha tret el cap, això sí, un partit crític amb Europa (Alternative für Deutschland), que neguiteja la cancellera Merkel, la qual culpa el seu aliat bavarès, la CSU –que no ha tret bons resultats–, d'haver-li preparat el terreny ideològic. De fet, aquesta formació té un dubte programàtic, perquè un sector proposa una zona euro limitada al nord (Alemanya, Àustria, Holanda, Finlàndia...), sense els països en crisi del sud d'Europa. Un altre planteja l'eixida d'Alemanya de la unió monetària i el restabliment de la moneda nacional, el DM. Però tots coincideixen a considerar el sud d'Europa un llast i la forma actual de la UE un disbarat massa costós per als alemanys. De tota manera, AfD només va aconseguir el 7% dels vots, poca cosa segons es mire. O molt, perquè li permet albirar un futur millor desplaçant els liberals de l'espectre polític alemany. De moment ja són a Brussel·les (7 eurodiputats), un gran èxit perquè no tenen representació al Bundestag. L'objectiu seria

Alemanya sota el signe de l'estabilitat. No ha estat aquesta vegada qui ha fet saltar les alarmes de la consciència europea. Però no tot són llums. L'aportació alemanya a la desfeta econòmica del sud d'Europa podria passar factura.

condicionar en un sentit resolutament antieuropeista l'equilibri de forces dominant al país. Cal remarcar, en tot cas, que aquest partit no branda missatges xenòfobs o contra la immigració, ni és d'extrema dreta. Marca distàncies amb l'Europa que coneixem, i podria ser certament una bomba de rellotgeria.

Però entre un 70% i un 80% dels votants, o més, pensen altrament. Alemanya aposta per l'estabilitat. I té en principi bones raons. Amb un atur del 5% (del 7,8% en el cas dels menors de 25 anys), el contrast amb els països del sud d'Europa és literalment esfereïdor. A Espanya, per exemple, l'atur arriba al 26%, l'atur juvenil es dispara, i en algunes regions esdevé crònic, estructural, amb escasses perspectives de superació. D'altra banda, les dades econòmiques són positives. El PIB hi va augmentar un 0,8% el primer trimestre de 2014. La balança comercial hi registra superàvits substancials. Les exportacions de béns d'alt valor afegit hi són la nota predominant. A Alemanya, en l'aspecte econòmic, totes li

ponen. Una sèrie d'acords comercials i contractes a llarg termini li asseguren el subministrament de gas natural, petroli i matèries primeres procedents de Rússia. Les aliances econòmiques i els negocis amb la Xina floreixen. Fa poc se celebrava la posada en funcionament d'una línia de ferrocarril directa entre la Xina amb estació final a la ciutat alemanya de Ludwigshafen. Un informe de l'OCDE sobre política migratòria constata que Alemanya és el país que més immigració va rebre el 2012 després d'Estats Units. Unes 400.000 persones s'hi van instal·lar, un 38% més que l'any anterior. La immigració és un gran negoci: aporta força de treball ja formada i directament productiva, ve a omplir els buits d'un mercat laboral afectat per la baixa natalitat que ha caracteritzat Alemanya les darreres dècades i compensa així l'accelerat envelliment de la població. D'altra banda, es constata la presència d'un gran contingent d'immigrants qualificats (enginyers, llicenciats), amb la qual cosa encara s'intensifica més l'efecte positiu. La immigració enriqueix el país receptor en la mateixa mesura que empobreix el país emissor.

Sens dubte Alemanya és un dels guanyadors de la globalització. I és la clara guanyadora de l'entramat institucional, d'aquest objecte polític laberíntic que és la UE, amb les successives ampliacions geogràfiques i competencials, fins a l'establiment de la moneda única.

És clar que no tot és tan falaguer. D'entrada, la *gran coalició* entre demòcrata-cristians i socialdemòcrates, que tenen enfront una oposició d'esquerres i verda afeblida, d'alguna manera és massa *sistèmica* i difumina un tret bàsic de les democràcies com és el contrast i la substitució entre poder i oposició. Els Verds (ecosocialistes) i Die Linke (l'esquerra que prové del tronc comunista amb empelt socialista) amb prou feines poden matisar, contrarestar o fer trontollar un poder tan massís. És clar que perquè això fos un problema greu hauria d'haver-hi esclatxes notòries i una pressió social que ara com ara no es veu enlloc. Com diria José María Aznar, "Alemanya va bé". Encara que no del tot, com veurem tot seguit.

Diversos estudis confirmen un augment de la desigualtat social a Alema-

nya. Segons l'OCDE les diferències en nivell de renda han augmentat com en cap altre país industrial els darrers anys, la qual cosa introdueix un factor de desequilibri en un país tradicionalment més igualitari (seguint una pauta nòrdica en la qual destaca Suècia). Les reformes de l'Agenda 2010 enclotades fa una dècada que obren via a la flexibilització del mercat laboral, el treball a temps parcial i els *minijobs*, en serien en part responsables, tot i que la tendència a la polarització de la renda i la riquesa és general a hores d'ara. Aquestes reformes han estat sovint lloades com la clau del bon comportament de l'economia alemanya i els baixos nivells d'atur. Hi ha interpretacions, però, que ho neguen i atribueixen la competitivitat de l'economia alemanya, i especialment de la indústria, a altres factors, com ara el capteniment dels sindicats, la negociació descentralitzada o la reducció del salari real després de la caiguda del mur.

Però l'èxit d'Alemanya podria ser també l'origen del seu fracàs. De la mateixa manera –diguem-ho de passada– que l'autocelebració seria, a Espanya, l'origen real de la dècada de devastació que vindria després. Per bé que cal anar amb compte amb les comparances i no vull suggerir paral·lelismes. La nul·litat megalòmana que ha predominat al solar hispànic, tant se val si amb epicentre a Valladolid o a Lleó, té poc a veure amb la contenció subtil i l'obertura mental que ha acompanyat l'ascens d'Alemanya a superpotència econòmica i a potència política discreta, però dominant, a escala europea.

Per consegüent, estabilitat econòmica i també política. Predomini de les llums en l'aspecte purament econòmic, amb algunes ombres en el camp social, que tenen a veure amb l'augment de la desigualtat i la dificultat per viure amb els magres ingressos que aporten els llocs de treball a temps parcial. L'aportació dels socialdemòcrates exigeix matisar aquests flagells, i per això el paquet social que han impulsat, la introducció del salari mínim, l'augment de les pensions, entre altres.

El problema i les veritables ombres se situen, tanmateix, en un altre lloc. El contrast excessiu entre la prosperitat alemanya i la crisi i el malestar social

Hi ha un contrast excessiu entre la prosperitat alemanya i la crisi del sud d'Europa. Centenars d'automòbils de Volkswagen emmagatzemats a la torre VW Autostadt de Wolfsburg (Alemanya).

de l'Europa del sud podria rovellar tota la maquinària. Perquè el malestar s'estén també a França, que havia estat el soci clau d'Alemanya en la construcció europea. El 2016 podria ser temible. Un referèndum d'eixida del Regne Unit, que podria reeixir. I eleccions generals a França, amb un resultat del tot incert.

Ens adrecem de cap a l'Europa dels ressentiments. El paper d'Alemanya en l'arquitectura de la Unió i sobretot en la crisi de l'euro ha atiat totes les maliances. La política d'austeritat imposada al sud d'Europa, el control sobre el BCE i la política monetària restrictiva, la negativa a mutualitzar el deute públic, l'aposta per un euro fort, la prioritat absoluta donada al pagament del deute, els terminis ajustadíssims de reducció dels dèficits pressupostaris i de reducció de l'endeutament, tot plegat ha posat en guàrdia sectors molt amplis. Els efectes han estat devastadors. Rere aquestes directrius hom ha vist la mà d'Alemanya, que mirava per damunt de tot de salvar els seus bancs i fons d'inversió, que bé que havien atiat prè-

viament la bombolla financera i, en el cas d'Espanya, s'havien beneficiat de la bombolla immobiliària. A l'hora de la veritat, però, el mecanisme ha funcionat amb precisió germànica: socialització de les pèrdues, privatització dels beneficis. I no és que les estructures socials, econòmiques i polítiques de l'Europa del sud no tinguin gens de culpa. Ni de bon tros. La ineficiència, la corrupció, la despesa incontrolada, el frau fiscal, tot allò que els alemanys, amb un deix insuportable de superioritat, blasmen és ben bé veritat. L'antropòleg i historiadore Emmanuel Todd, però, ha arribat a dir recentment: "Els alemanys es veuen com a grans demòcrates, però en realitat destrueixen, amb la col·laboració de França, la democràcia a l'Europa del sud. Alemanya viu amb una falsa imatge de si mateixa. De manera inconscient, els alemanys es troben en procés de reprendre una vegada més el seu paper de generadors de catàstrofes per a altres europeus –i un dia també per a ells mateixos". Un judici dur, sens dubte. Però que fa pensar.